

Úvod do uměnovědných studií

Co jsou uměnovědná studia?

Požadavky

- ▶ Zpracovat encyklopedické heslo z minimálně 2 různých zdrojů (z toho jeden neslovníkový)
- ▶ Umělecké dílo; Otevřené dílo; Mimoumělecké estetično; Funkce umění; Umělecká hodnota; Umělecká kritika; Masová kultura; Kulturní průmysl; Lidovost; Estetická norma; Postmoderna; Subkultura; Umění jako zboží; Umělecká kritika; Módní vlny; Proces umělecké tvorby; Vztah umělce a publika; Proměna vkusu; Hodnocení populární kultury
- ▶ Aplikovat na aktuální uměnovědný problém formou úvahy či eseje (5000 znaků včetně mezer (tolerance 10%).
- ▶ Zpracování probíhá v těchto termínech:
  - ▶ Výběr hesla – do 25.10.
  - ▶ Předložení textu práce elektronicky prostřednictvím IS – do 2.1.
- ▶ Závěrečná zkouška v podobě písemného testu ve zkuškovém období.

Uměnovědná studia

Estetika

- ▶ filozofická „nauka o krásnu“
- ▶ název dal oboru Alexander Gottlieb Baumgarten (1714-62) spisem *Aesthetica* z roku 1750
- ▶ kolísá mezi teorií smyslového poznání, krásna a umění

Obecná teorie umění

- ▶ vyrůstá z empirické opozice vůči spekulativní filozofické estetice
- ▶ Max Dessoir a Emil Utitz – na počátku 20. století pojem „allgemeine Kunstwissenschaft“
- ▶ v českém prostředí Jaroslav Volek (*Základy obecné teorie umění*. Praha, 1968)

- ▶ jako teorii umění lze ovšem chápat také různé empiricky zaměřené přístupy typu sociologie či psychologie umění

Cultural Studies (kulturní studia)

- ▶ zdrojem francouzský strukturalismus a britský marxismus konce 50. let (Roland Barthes, *Mytologie*, 1957; Raymond Williams *Culture and Society*, 1958)
- ▶ v současnosti navazuje na boom tzv. „theory“ v anglosaském světě (postmoderní filozofie, feminismus)
- ▶ blízkost k mediálním a komunikačním studiím
- ▶ zájem o populární kulturu

Vaše studium

- ▶ „neprofesní“ bakalářské studium
  - ▶ (model „liberal arts college“)
- ▶ možnost dalšího pokračování v magisterských navazujících programech (např. učitelství estetické výchovy, management v kultuře, srovnávací uměnovědná studia)
- ▶ přenosné kompetence
- ▶ kulturní kapitál

Úvod do uměnovědných studií

Co je věda?

Empirická věda a filosofie

- ▶ Reálné či empirické vědy se odlišují od jiného druhu vědeckého poznání, filozofie, v několika podstatných rysech:
  - ▶ 1) jsou "empirické", tedy vysvětlují empirické empirickým.
  - ▶ 2) jsou tematicky redukované.
  - ▶ 3) jsou metodicky abstraktní.

Ad 1) To znamená, že nevysvětlují empirické transcendentním (např. "bůh", "absolutní duch", "idea", "samopohyb").

Ad 2) Resignují na zodpovězení řady otázek typu: "Proč jsme na světě?", "Jaký je rozdíl mezi dobrem a zlem?", "Je sebevražda ospravedlnitelná jako řešení životní situace?".

Ad 3) Používají pro různé jednotlivé případy výzkumných metod, které jsou do značné míry univerzální. Ve vědě není každý jednotlivý případ zpracováván specifickým přístupem, nýbrž je užíváno typizovaných či "normovaných" postupů. Jednotlivý případ není předmětem zájmu sám o sobě, ale jako prvek celé třídy jevů, jako reprezentant druhu, typu. Od jeho individuálních vlastností se "abstrahuje", pokud je není možné "zobecnit" na množinu jevů".

Dělení věd

- ▶ novokantovci – Windelband, Rickert
  - ▶ Vědy **nomotetické** (nomos = z řečtiny: zákon)
  - ▶ Vědy **idiografické** (idios = z řečtiny: zvláštní, dílčí; grafé = z řečtiny: zaznamenávám, píši;)
- ▶ v anglosaském prostředí podobná polarita mezi
  - ▶ sciences
  - ▶ humanities

Weberovo pojetí empirické vědy

- ▶ empirická věda: **vztahování k hodnotám** versus **hodnocení**
- ▶ nikdy nemůže být úkolem zkušenostní vědy zjišťovat závazné normy a ideály, aby z nich mohla vyvozovat recepty pro praxi.
- ▶ Empirická věda není s to nikoho naučit, co má, nýbrž pouze to, co může a – podle okolností – to, co chce.

Max Weber – Vztah vědy k hodnotám

- ▶ Neexistuje žádná naprosto „objektivní“ vědecká analýza kulturního života (...), který by byla nezávislou na zvláštních a „jednostranných“ hlediscích, podle nichž se – výslovně nebo mlčky, vědomě nebo nevědomě – konstituují, analyzují a výkladově člení tyto jevy jako objekt výzkumu. (Objektivita, s. 27)

Falzifikace, Paradigma

▶ Falzifikace

- ▶ Hypotézy a jejich vyvracení

▶ Paradigma – Thomas Kuhn

- ▶ Struktura vědeckých revolucí, 1962 (česky 1997)
  - ▶ Normální věda
  - ▶ Řešení hádanek
  - ▶ Anomálie
  - ▶ Krize
  - ▶ Nové paradigma

